

ABAKUK

O Abakukovi víme jen to, co je o něm psáno v jeho proroctví. I jeho jméno je nejasné: ozývá se v něm hebrejský kořen ch-b-q (= objeti); někteří badatelé je však odvozuji od asyrského jména rostliny chambaququ.

S největší pravděpodobností spadá prorokovo vystoupení do prvních let po smrti Jóšijášově (609), jistě před rok 598 (první zajetí babylónské), protože o zajetí judského lidu není zmínky. Někteří vykladači ovšem soudí, že Abakukovo proroctví vzniklo za panování Jóšijášova, mezi rokem 625 př. Kr., kdy povstal babylónský Nabopolasar proti Asýrii, a rokem 612, kdy padlo hlavní město asyrské velmoci Ninive (např. Weiser). Jini opět vztahují zmínku o Kaldejci (1,6) na Řeky, na tažení Alexandra Velikého; při tom výraz Kasdím = Kaldejci upravují na Kittím = Řekové (např. Duhm). Toto pojetí je nyní vyvráceno nálezy kumránských rukopisů.

Podle obsahu je možné proroctví rozdělit do tří částí:

- 1,1—2,3 obsahuje dvoji nářek prorokův a Boží odpovědi;
- 2,4—20 obsahuje patero zlořečenství proti nepříteli (podle 1,6 jde o Kaldejce);
3. v třetí kapitole je Abakukova modlitba, hymnické svědectví o všemoci Boha, který spěchá zachránit svůj lid a zničit svévolníka.

1. HŘÍCH LIDU A BOŽÍ SOUD

a) Nářek prorokův

1,1—4

Abakuk volá k Hospodinu, který nezasahuje.

- I** ¹Výnos, který přijal ve vidění prorok Abakuk^a.
²Jak dlouho již volám o pomoc, Hospodine!
 Ale ty neslyšíš.

**Křičím k tobě pro násilí,
 a ty nevysvobozuješ.**

**³Proč mi dáváš vidět klam a mam
 a k bídě jen tak přihlížíš^b?**

**Zhouba a násilí na mne doléhají,
 spory a sváry se rozrostly.**

**⁴Proto je zákon tak ochromen,
 právo se nikdy neprosadí.**

**Svévolník obklíčil^c spravedlivého,
 proto je právo tak překroucené.**

^aAmbakoum, O'. — ^bmusím přihlížet, O' P T V. — ^cznásilňuje, O'; má převahu nad, V.

(2) Ž 13,2; Jb 19,7 Jr 14,9 :Jon 2,3 (3) :Nu 23,21 Ž 55,10-12
 (4) Iz 59,14; Mi 7,2n Ž 22,13

¹⁻⁴Abakuk patří pravděpodobně mezi chrámové proroky, pro něž je charakteristické *vidění*. V tomto vidění přijímá zjevení, výnos, orákulum, které mu ukáže smysl bezpráví, násilí, křivd a hříchů, kvůli nimž volá k Hospodinu.

Verše 2—4 tvoří po vnější stránce jednotu. Je velmi nesnadné proniknout ke konkrétnímu obsahu výroků. Jsou příliš všeobecné, takže mohly být použity pro rozmanité okolnosti. Ze slov 'násilí, bída, svévolník, spravedlivý' apod. nemůžeme rekonstruovat konkrétní událost. Narážíme na podobný problém jako při výkladu žalmů. Víme však jedno: *Abakuk volá o pomoc*. Jak dlouho a kam má volat, když Hospodin jako by neslyšel? Volá vytrvale, zesiluje svůj nářek, neboť mu nejde o osobní trampoty, ale o věc Boží. Volá ve víře, že spravedlivý Bůh nemůže mlčet k bezpráví, ať se děje kdekoliv, že zjeví svou pravdu a zasadí se o svá práva. Bůh přece nemůže být divákem, který nezúčastněně přihlíží, když člověk šlape po jeho ustanoveních a když si lidé navzájem ubližují!

Bůh, který je pramen a strážce práva, *však nezasahuje*. Prorok nepochybje o jeho síle. Ví, že Bůh, k němuž volá, má dost prostředků k obhájení své pravdy a svého trpícího lidu. Jeho zákon chrání lidi a národy. Tato ochrana je nyní zatlačena do pozadí. Boží zákon je bez vlivu. Bezpráví a násilí nabyly vrchu. Svěvolník obklíčil spravedlivého, vítězí zvůle a lest. Ale soud a právo patří Bohu. Proč Bůh povoluje násilí, proč se jeví jako bezmocný? Na tuto palčivou otázku odpovídají další oddíly.

b) **Nástroj soudu Božího**

1,5—11

Hospodin povolává Kaldejce, aby jimi ztrestal svévolníka.

⁵Popatřte ^ana národy^a, rozhlédněte se!

Údivem ustrnete

nad tím, co vykonám za vašich dnů.

Neuvěříte, až se o tom bude vypravovat.

⁶Já totiž způsobím, aby povstali Kaldejci^b,

pronárod zuřivý a krutý,

jenž projde široširou zemi,

aby se zmocnil příbytků, které mu nepatří.

⁷Je příšerný a strašný,

vyhlásí vlastní svrchované právo.

⁸Jeho koně jsou hbitější než pardálové,

dravější než vlci večerní^c;

jeho jezdci uhánějí tryskem,

^djeho jízda^d zdaleka se žene,

letí jak orlice, jež spěchá za kořistí.

⁹^eKaždý z nich se žene za násilím^f

dychtivě^g vpřed^h.

Posbíral zajatců jak pisku,

¹⁰z králů si tropí žerty,

hodnostáři jsou mu k smíchu,

vysměje se každé pevnosti,

nahrne prachⁱ a dobude jí.

¹¹Tu ^jpřelétne jak vítr^j a táhne dál.

Proviní se tím, že vlastní sílu má za boha.

^a=avy, pokrytci, O' (*ha-bógedtm* :: *ba-gójtm*, H.). — ^b+ válečníci, O'. — ^c:: arabští, O'. — ^d=d × O'. — ^e=celý sbor udeří na svévolníky, stojící proti nim tváří v tvář, O'. — ^fza lupem, V. — ^gpřeklad nejistý. — ^hdosl. k východu. — ⁱnásep, O' V. — ^jzmění ducha (= smýšlení), O' V.

(5) :Ž 44,2 >Sk 13,41 (6) Jb 1,17; :Jr 9,18 (= 19 K) (8) Jr 5,6 Sf 3,3; :Dt 28,49n (11) :Iz 10,13

⁵⁻¹¹Prorokova otázka (2n) je po vnější stránce položena tak, že se na ni očekává odpověď ve formě orákula. Nyní mluví sám Bůh. Jde o jeho dílo a jeho soud. Už nemlčí. Odpovídá. Ale zvláštním a nečekaným způsobem. Pošle *Kaldejce*. Z toho ovšem vyplývá, že svévolník, na

jehož řádění prorok prve nařikal, je někdo jiný. S největší pravděpodobností jde o Egyptany, kteří po smrti Jósijášově (609) uchvátili moc v zemi, sesadili Jósijášova syna Jóachaze a dosadili za krále povolného Jójakíma.

Popis tohoto nového nepřítele přesahuje rámeček dějinný. Jeho vojenská moc je charakterisována výrazy, které vyvolávají vzpomínky na nedávné krutosti asyrských vojsk. Vybavují představu strašlivého nepřítele, neomezeného časově ani geograficky. Abakuk vykresluje moc Kaldejců, Novobabylónanů, jako apokalyptického nepřítele. Projevují se jako temné mocnosti, které vždy s novou silou a útočností zasahují do dějin světa a lidu Božího. Nezáleží tolik na zjištění, jaké události stojí v pozadí. Podání popisuje určitou událost anebo řadu událostí takovým způsobem, že vede zrak víry k nepříteli dravějšímu a zhoubnějšímu, který může zkazit tělo i duši. Prorok viděl víc než jen rozbořená města a vypálené vesnice kolem r. 600 př. Kr. Proto je nepřítel popisován jako démonská mocnost mající neobyčejnou moc. Vyhláší dokonce svá práva a své zákony jako přímý protest proti právům a soudům Božím. A právě to jej zahubí, neboť v takovém okamžiku překračuje danou kompetenci. Hospodin totiž vymezuje i nepříteli čas a dává mu přiměřenou pravomoc. Používá ho jako dočasné metly. Lidé ovšem obvykle vidí jen světovou událost bez zvláštního smyslu, prorokovi však je dáno spatřit Boží cílevědomý soud.

V tomto oddílu je několik výrazů, které mají širší obsah, než jak je uvedeno v překladu: 'zuřivý' (H. *mar*) znamená také působící hořkost, jedovatý; 'krutý' (H. *nimhár*) je vlastně rychlý, prudký; 'příšerný' (H. *ájóm*) souvisí s výrazem *émím*, což byli obrové (sr Dt 2,10n), a *émá*, které znamená strach, démonická hrůza, panika (sr. Joz 2,9 Ž 55,5); výrazu 'strašný' (H. *nórá'*) se ve významu hrozný nebo obávaný užívá též o Bohu a jeho jménu (sr Dt 7,21 Ž 111,9); 'být hbitý' (H. *q-l-l*) znamená v pu'alu být prokletý; 'pardál' je ve SZ vždycky nepřítelem Božího lidu (sr Oz 13,7); 'koně, jezdci a vozy' byli chloubou Egypta a Asýrie; 'vlk' se stal v bibli obrazem démonických mocností.

c) **Spravedlivý Bůh**

1,12—17

Prorok se dovolává věčného Boha. Nepřítel překračuje danou pravomoc.

¹²Což ty nejsi od prvopočátku, Hospodine, můj svatý Bože? Nemůžeme zahynout^a.

Hospodine, ^bsoudem jsi jej pověřil^b,

^cSkálo, uložils mu, aby trestal^c.

- ¹³ **Tvé oči jsou čisté, nemohou se dívat na zlo
a jen tak k bídě přihlížet!**
Proč tedy snášíš^a pokrytce?
Proč mlčíš, když svévolník sehlcuje spravedlivějšího^c.
- ¹⁴ **Učinils lidstvo jak ryby mořské,
jak havěť, nad níž nikdo nevládne?**
- ¹⁵ **Všecky vytáhl udici,
do své sítě je polapil,
pochytil je svým nevodem.
Proto se raduje a plesá.**
- ¹⁶ **Proto své síti přináší oběti
a pálí kadidlo svému nevodu;
skrže ně se nadmíru obohatil
a jeho pokrm ztučněl.**
- ¹⁷ **Což bude bez přestání svou síť vyprazdňovat
a bez lítosti vraždit národy?**

^aTy nezahyneš, (*tiqqún sóferím*, oprava písmarů). — ^bnebo: oddal jsi ho soudu. — ^cnebo: Skálo, určil jsi ho k ztrestání; utvořil jsi mě (*j-š-r :: čár*, H.), abych osvědčoval jeho trestání, O'. — ^ddosl. hledíš na. — ^espravedlivého, O'.

(12) Ž 90,2; Dt 32,3n; :Iz 10,5 (13) Ž 5,5; 124,3 (15) :Jr 16,16 Ez 12,13 17,20

¹²⁻¹⁷ Spravedlivý Bůh řídí dějiny světa. Je to Bůh věčný. Jeho věčnost však není neměnné bytí, nýbrž stálé působení a čin, věrnost a láska (sr Ž 121,4). Hospodin je Bůh živý. Zůstává stále týž, i když se hrouť všechny lidské opory. Podle rabínských záznamů stálo původně v textu: „Ty nezemřeš“. Jestliže však žije Bůh, žije s ním i jeho lid. Proto smí Izrael vyznat: „*Nemůžeme zahynout*“. Bůh je také svatý. Jeho oči jsou čisté. Prorok jej nazývá 'Skálou'. Výrazu skála se užívá pro označení Boha jako ochránce, který poskytuje útočiště (sr Iz 44,8). Je-li Bůh skálou, pak také jeho spravedlnost je pevná (sr Ž 92,16). On vynese na světlo právo a pomůže utlačěným (sr Ž 31,3 62,8 aj.). Avšak prorok v současném dění nevidí Boží spravedlnost. Leží mu na srdci nejen hřích a trápení lidu, ale především otázka, proč Bůh své dílo koná skrže svévolníka, skrže národ, který ho neuznává, skrže lidi, kteří spoléhají jen na vlastní sílu. Pronárod, který byl pověřen soudem, se ve své pýše domnívá, že to, co má a co získal, má ze sebe a pro sebe. Obětují své modle, uctívají sami sebe. To je vidět i z dalších slov popisujících svévolné počínání nepřítelů: sehlcuje, zbohatl, nelítostně vraždí. Přitom ovšem Abakuk ani na okamžik nezapomíná, že jde o Boží dílo. Proto je otázka po spravedlnosti

tím trpčí. Vždyť také nejde jen o bídu vlastního lidu, ale o bídu lidstva vůbec: lidé jsou přirovnáváni k rybám a k havěti.

Spravedlností je ve SZ označován především vztah k Bohu a pak i k člověku. *Spravedlivý* je ten, kdo se řídí Boží vůlí zjevenou v Zákoně, kdo pokládá slovo Boží za normu víry a života, neproviňuje se proti členům vlastního společenství a také vůči jiným se řídí předpisy Zákona. Spravedlivým je zkrátka míněna postava ztělesňující pravdu a spravedlnost, právo a soud. Zkonkrétnění a zpřítomnění těchto vlastností viděli tehdy v králi. I když pozemský panovník nebyl svatý a dokonalý, byl pokládán za spravedlivého (sr 1,4), pokud stál ve službě Hospodinově. Jako takový nebyl jen konkrétním historickým jedincem, nýbrž představou očekávaného mesiáše (sr 3,13, 'pomazaný'). Král byl současně představitelem svého lidu. Jeden s druhým stojí i padá. Když prorok prosí o pomoc pro 'spravedlivějšího' (1,13; je příznačné, že tu nemluví o 'spravedlivém'), myslí zřejmě na lid. I když Juda není spravedlivý, je jistě spravedlivější než jeho protivník.

d) Prorokovo vidění

2,1—3

Hospodin odpovídá na prorokovo volání a ujišťuje jej svou věrností.

2

- ¹ **Budu stát na svém strážném místě,
postavím se na hlásce^a
a budu vyhlížet, abych uviděl, co ke mně promluví
a jakou odpověď dostanu na svoji stížnost.**
- ² **Hospodin mi odpověděl a řekl:
Zapiš vidění,
zaznamenej je na desky,
aby je čtenář snadno^b přečetl.**
- ³ **Vidění už ukazuje k jistému času,
míří^c k cíli a neselže;
prodlévá-li, počkej na ně,
neboť určitě přijde, nedá se zadržet.**

^askálu, O'. — ^bnebo: v běhu. — ^cdosl. dýchá, fouká.

(1) :Nu 23,1-6 :Iz 21,8 (2) :Ex 32,15n :Dt 27,8 Iz 8,1 30,8 Jr 30,2 Zj 1,19 (3) Nu 23,19 Iz 46,13 2Pt 3,4-10; Iz 8,17

¹⁻³ Abakuk stojí 'na stráží'. Jde o nějaké místo v chrámě (sr Ž 130,6). Nečteme nic o tom, jakým způsobem se mu dostalo zjevení; je zde jen sdělení, že 'Hospodin odpověděl' prorokovi na jeho stížnost a dává své slovo i všemu lidu. Prorok je má zachytit, aby bylo zachováno pro další generace, a to tak, aby se dalo snadno přečíst. Patrně byly v jeruzalémském chrámě zvláštní desky na způsob vývěsních tabulí, na nichž se uveřejňovala důležitá sdělení. *Písemný záznam* byl pořizován zvláště v dobách těžkých a nejistých. Zajišťuje trvanlivost tradovaného poselství (sr Iz 8,1).

'Vidění' se týká budoucích událostí a zatím jeho naplnění není viditelné. Není však možné, aby se nevyplnilo, co Bůh zjevil a přislíbil. Vše směřuje k určitému, předem stanovenému konci. Tímto výrazem není označen jen konec současné bídy a trápení, ale i eschatologický konec, cíl všeho, jak jej zná i NZ (sr 1Pt 4,7n). Někteří vykladači soudí, že viděním jsou míněna slova čtvrtého verše. Jiní se snaží rekonstruovat 'původní podobu' textu a vsunují hned za tento oddíl třetí kapitulu, kterou považují za obsah vidění. Je ovšem nutno vycházet z toho, že napsané slovo se mělo snadno přečíst. Bylo proto stručné. To se dobře hodí na v. 4.

2. SOUDY A TRESTY

2,4—20

Prorok ohlašuje spravedlivému Boží milost. Běda všem svévolníkům.

^{4b} Pozor na zpupného^{ab}; ^cnení v něm duše přímá^{c1}

Spravedlivý^d ze své víry^d bude žít.

⁵ Avšak ^epyšný rek je jako víno zkalené,

^fnikdy se neusadí^{ef},

rozvívá jak peklo svůj chřtán,

je jako smrt, nenasytí se,

i když pro sebe zabere všechny národy

a přizene k sobě všechny lidi.

⁶ Což neužijí ti všichni proti němu přísloví,
posměšného popěvku i narážek na něj?

Bude se říkat:

Běda tomu, kdo hromadí,
co mu nepatří. Jak dlouho?

I tomu, kdo 'zatěžuje zástavou'.

⁷ Což náhle nepovstanou^b tvoji dlužníci^b
a nevzchopí se ti, kteříⁱ se strachem třesou?ⁱ
Budeš jimi vydrancován.

⁸ Zato žes vyplenil mnohé pronárody,
vypleni tebe všechny zbylé národy,
pro prolitou krev lidskou a pro násilí páchané na zemi,
na městu a na všech jeho obyvatelích.

⁹ Běda tomu, kdo chamtivě shání mrzký zisk pro svůj dům,
aby si na výšině založil hnízdo,
aby se zachránil z moci zlého.

¹⁰ Rozhodl ses k hanbě svého domu
skoncovat s mnohými národy;
ⁱhřešíš sám proti soběⁱ.

¹¹ I kámen ze zdi bude křičet,
trám z krovu mu odpovídat.

¹² Běda tomu, kdo staví město na prolité krvi
a tvrz buduje na bezpráví.

¹³ Hle, což to není od Hospodina zástupů,
že se lidé namáhají, a oheň to zhltná,
že se národy lopotí pro nic za nic?

¹⁴ Země bude naplněna
známostí slávy Hospodinovy,
jako vody naplňují moře.

¹⁵ Běda tomu, kdo napájí svého bližního,
tobě, který přiměšuješ jed svého hněvu a opijíš jej,
abys spatřil jeho^k nahotu.

¹⁶ Dosať ses najedl pohany, ne slávy!
Budeš pít také a ^lukáže se tvá neobřízka^l.

Dojde na tebe číše z Hospodinovy pravice,
na tvou slávu prokletí.

¹⁷ Násilí na Libanónu se obrátí proti tobě,
pobíjení zvířat tě předěsí,
pro prolitou krev lidskou a pro násilí páchané na zemi,
na městu a na všech jeho obyvatelích.

¹⁸ Co prospěje tesaná modla, kterou její tvůrce vytesal,
modla litá, falešný věstec?

**Ať si v ni doufá tvůrce, který ji formuje;
zhotovuje jen němé modly.**

**¹⁹Běda tomu, kdo říká dřevu: Procitni,
kdo říká němému^m kameni: Probud se.
Něco takového má věštit?**

**I když je to potaženo zlatem a stříbrem,
není v tom žádného ducha. —**

**²⁰Hospodin je ve svém svatém chrámu!
Ztiš se před ním celý svět.**

^adosl. zpupná je (t. jeho duše). — ^bodvrátí-li se, O'; kdo je nevěřící, V. — ^cmá duše nemá zalíbení v něm, O'. — ^ddz víry ve mne, O'. — ^eopilec a pohrdač nedosáhne cíle, O'. — ^fnedojde cti, V. — ^gutahuje si těžký obojek, O'; zatěžuje sám sebe hustým blátem, V ~ K. — ^hti, kteří ho uštknou, O' ~ V. — ⁱkterí ti nastrojí léčku, O'; kteří tě budou drát, V. — ^jzhřešila tvá duše, O' V. — ^kdosl. jejich. — ^lvrávorat, O' ~ V (r.-l. :: 'r-l ni, H.). — m x O'.

(4) >Ř 1,17 Gal 3,11 Žd 10,38 (5) :Iz 5,14 (6) :Iz 14,4; :Dt 15,6 24,10 (8) :Iz 10,5n 33,1; //v. 17b (9) Př 15,27 :Jr 49,16 //Abd 4 (11) :L 19,40 (12) :Mi 3,10 (13) :Jr 51,58 (14) Nu 14,21 //Iz 11,9 (15) :Jr 25,15nn Gn 9,20-25 (16) Ž 75,9 (17) :Gal 6,7; //v. 8b (18) Iz 44,10 Za 10,2 Ž 115,4nn 135,15nn (20) Ž 11,4 Sf 1,7 Za 2,17 (= 13 K)

⁴Proti sobě tu stojí svévolník, vzpurný, drzý, a *spravedlivý*, trpící, pokorný. Podle apoštola Pavla, který toto místo cituje (Ř 1,17 Gal 3,11), je *spravedlivým* míněn každý věřící. O tomto *spravedlivém* čteme, že žije „ze své víry“. Vírou je nejen poznání Boha a důvěra v něho, ale především věrnost; SZ užívá pro oba české pojmy (víra a věrnost) jednoho výrazu (H. *'emúná*). Kdo zná Boha a hlásí se k němu, kdo jej poslouchá a plně mu důvěřuje, kdo mu je věrný za všech okolností, i tehdy když jeho činům a plánům prozatím nerozumí, bude zachován při životě. Svévolník zahyne, *spravedlivý* bude žít a již žije pravým životem. Apoštol Pavel se tohoto místa dovolává, aby ukázal, že z víry nejen žijeme, ale že jsme věrou i ospravedlněni.

⁵⁻⁸*Nepřítel* okupuje zemi a zotročuje národy. Nikdy nemá dost. *Zhlédl se ve své moci*. Je strašlivý jak peklo a děsivý jak smrt. Přináší zkázu všemu a všem. Ale přísloví, posměšné popěvky utlačovaných, otrásají samými základy tyranie a připravují její pád. Při nejmenším ji zbavují její posvátné hrůzy. To je *spravedlivý soud*, za nímž stojí sám Bůh. *Nepřítel* stihne trest podle zásady odvety. Kradl, a proto bude vyloupen, drancoval, a bude vypleněn. V tomto výroku — a ještě ve v. 17b — se v závěru objevují slova: „*pro prolitou krev lidskou...*“ To je nejen svědec-

ví, že tohoto proctví bylo užíváno při liturgii, ale také se zde vysvětluje nářek prorokův nad násilím z první kapitoly. Výraz násilí (H. *chámás*) ostatně patří k základním motivům celého proctví. Násilí, pro něž upěl prorok a které snáší Boží lid, bude trestáno. Bůh je *spravedlivý*. Ztrestá prolitou krev volající k němu o pomstu (sr Gn 4,10n).

⁹⁻¹¹Stejným směrem mívá také další výrok. *Nepřítel* se zhlédl nejen ve své moci, ale i v *bohatství*. Vidí v něm ochranu před zánikem, spásu. Stává se mu božstvem; kvůli němu se neleká žádných prostředků, jak je rozšířit a zabezpečit. Nechce znát slovo hřích. Ale Bůh je zná. I kdyby všichni zmlkli a nikdo se už proti bezpráví neozýval, *spravedlivý* a mocný Bůh si vzbudí své svědky i z neživých předmětů, z trosek, z hromad rumu a z kamení.

¹²⁻¹⁴Dílo poznamenané *krví*, násilím, křivdami a nespravedlností se nemůže udržet. Všechna námaha na jeho uchování je marná. Mocnost, která tu je souzena, položila do základů krev a zdi zpevnila bezprávím. Oheň soudu všechno sehltní. Právě v soudech Božích smí člověk spatřovat Boží slávu, v soudech nad faraónem, nad Asýrií, nad Babylónií. Poznání slávy je tu věci zcela konkrétní: poznání, že Bůh je *spravedlivý*.

¹⁵⁻¹⁷Další oddíl vyzdvihuje další rys nepřítelův: zneužívá Božího soudu k dosažení svých cílů, *povyšuje se nad druhého člověka i nad Boha* a činí ze sebe nelitostného a svrchovaného soudce. Lid izraelský se lišil od mnohých svých protivníků tím, že byl obřezán. Nepřítel se mu vysmívali a kruté s ním nakládali. Zbavovali člověka jeho důstojnosti, nic jim nebylo svaté. Teď je nad nimi vysloven soud. Budou zlehčeni a prokleti i s tím, oč se opírají a co uctívají, at to jsou báje a modly anebo dějiny a hrdinové. Ukáže se jejich neobřízka, tedy nečistota, jejich vina v plné nahotě. I na ně dojde číše Hospodinova hněvu v pravý čas. V pozadí je představa hostiny, při níž putuje pohár. Násilí, pustošení měst, chrámu a svatyní, páchané krutosti, se jim vrátí zpět na hlavu. Libanónem není míněno pohoří, nýbrž jeruzalémský chrám (sr 'dům lesu libanónského', 1Kr 10,17.21). Pobíjení zvířat nejspíše ukazuje na pobíjení obětních zvířat, která si vítěz svévolně přivlastňuje a tak se staví na místo Boží. Avšak s čím kdo zachází, tím i schází (Mt 26,52 Ga 6,7).

¹⁸⁻²⁰V posledním oddílu je nepřítel souzen jako *modloslužebník*, který uctívá dřevěné a kamenné idoly, obvykle potažené vzácným kovem. Co prospějí tyto modly? Stejnou otázku kladou zpronevěřilému lidu žalmisté i proroci (Ž 115,4nn 135,15nn Iz 40,19n 41,6n 44,9nn aj.). Často se stávalo, že bůžkové nepřítel lákali i Boží lid, že modly vítězů se stávaly božstvy poražených. Ve své beznaději se lid utíkal k podobným idolům a kořil se jim, aby z nich vymámil odpovědi týkající se temné budoucnosti. Tak se prorok opět nepřímou vrací k jedinému

ukazateli pravdy, spravedlnosti a budoucnosti, jimž je Boží zákon. Východisko z tíživé situace není v modloslužbě. Bůžkové, jimž otročí nepřítel, nejsou k ničemu. Člověk a národ jsou velcí či malí podle své víry a naděje. Proti modlám a pověrám staví Abakuk Hospodina a Boží bázeň. Vybízí celý svět — netoliko svůj lid — aby se ztišil před Panovníkem celé země v úctě a v očekávání jeho mocných činů.

Celá kapitola by se dala nadepsat slovy evangelia: „*Běda světu pro pohoršení*“ (Mt 18,7). Nepřítel, jehož démonský charakter byl vylíčen v předcházející kapitole, je nyní sražen do pozemské roviny a dostává rysy pozemských mocností. Jsou popisovány jeho jednotlivé zločiny. Staleté trpké zkušenosti utlačovaného lidu jsou zváženy a shrnuty do několika vět. Nejde vposledu o jednu určitou událost, ale o události různých dob. Utrpení ponížených se vtělilo do slov, jež mají platnost neomezenou místem a časem. Mocností, která utiskuje a staví na násilí, může být Egypt, Asýrie, Babylón, Řecko, Řím i zpohanštělý lid judský a izraelský, světská i církevní vrchnost, zkrátka jakýkoliv tyranický a brutální mocenský útvar — i násilníci z vlastních řad. Prorok nemluví jen za svůj lid, ale za všechny slabé, bezmocné a trpící. Nezůstává také jen při trpkých zkušenostech. Nad utrpením Božího lidu se klene vítězný oblouk víry ve spravedlivého Boha, který vkládá do rukou utlačovaných svůj soud. Tento charakteristický rys ukazuje naprosto jasně, že nejde o mythus. Ponížení, poražení a utiskování se stávají soudci vítězných a krutých mocností a mocnářů. Zlá mocnost, které Bůh použil jako nástroje svého soudu, se nevymkla z jeho svrchované moci, jak se domnívali nedověrní. I když překročila ve své pyše danou pravomoc, Bůh nad ní stojí jako Pán a Vladař. V těchto slovech je potěšení, aby utlačovaní nemalomyslně. Zoufajícím je dávana naděje. Je tu jiný důraz než u proroka Jeremjáše, který vybízel k trpělivosti a k pokoře, aby se totiž lid pokoril pod ruku krále babylónského jako pod Boží soud. Abakuk vyhláší soud nad zlými mocnostmi a mocnáři.

Mezi prvními kumránskými nálezy zaujímá přední místo svitek „Komentář k Abakukovi“ (1—2 kap.). Biblický text se na některých místech liší od masoretářského textu. Uvedeme několik příkladů: 1,5 'pohleďte, vy pokrytci' (jako O') místo 'popatřte na národy' (*bógédím* :: *ba-gójim*, H.); 1,11 'učini svou silu svým bohem' místo 'proviní se tím, že vlastní silu má za boha' (*š-j-m* :: *'š-m*); 2,5 'bohatství' místo 'vino' (*hón* :: *ha-jajim*); 2,16 'budeš vrávorat' místo 'ukáže se tvá neobřízka' (*vehédá'el* :: *vehé'árel*) apod. V komentáři můžeme zjistit dva základní vykladačské principy: 1. prorocká zvěst se týká konce; 2. přítomnost je konec dnů. 'Muž lži' je ztotožňován s určitou historickou postavou s bezbožným knězem; jde o zřejmou aktualizaci. Proti němu stojí 'Učitel spravedlnosti' — nevíme, kdo jím je míněn — který má jedinečné zjevení a odhaluje roušku z budoucnosti (H. Bardtke: Die Handschriftenfunde am Toten Meer; M. Bič, Poklad v Judské poušti).

3. PŘÍCHOD HOSPODINŮV

3,1—19

Spravedlivý Bůh svým soudem zachraňuje věrné.

3 ¹Modlitba proroka Abakuka, na způsob elegického zpěvu:

²Hospodine, uslyšel jsem tvou zprávu;

^a bojím se, Hospodine, o tvé dílo^a,

^b v tomto času je zachovej^b,

v tomto času je zjev.

V nepokoji pamatuj na slitování^c.

³Bůh přichází z Témanu^d,

Svatý z hory Páran^e.

Jeho důstojnost příkrývá nebesa,
chvalozpěvů je plná země.

⁴Jeho jas je jako světlo,

^f po straně má rohy^f,

tam je skryta jeho síla.

⁵Před ním se žene moř^g,

^h za ním se valí náказа^{ih}.

⁶Zastavil se, měří zemi,

pohlédl a zatřásl národy;

pukají odvěká horstva,

sklánějí se pravěké pahrbky,

jemu patří cesty věčnosti.

⁷Viděl jsem, jak kúšanskéⁱ stany propadají nicotě,

jak se chvějí stanové závěsy midjánské země.

⁸Zda proti řekám vzplanul Hospodin?^j

Zda proti řekám tvůj hněv?

Zda proti moři tvoje prchlivost?

Jezdiš na svých orích,

tvé vozy přinášejí spásu.

⁹Máš připraven svůj luk,

^k pro přísahy dané pokolením tvého lidu^k. — S —

Řekami rozpolcuješ zemi.

¹⁰Viděly tě hory^l, chvějí se úzkostí.

^mPrůtrž mračen se přehnala^m,

propast se dala do křiku.

Vysoko vzpíná své ruce slunce,

- ¹¹ měsíc se stáhl do svého obydlí,
utekly před světlem tvých střel,
před jasem tvého blýskajícího kopí.
- ¹² Rozlícen kráčíš po zemi,
rozhněván mlátíš národy.
- ¹³ Vyšel jsi, abys zachránil svůj lid,
abys zachránil svého pomazaného^a.
- ^o Roztříštil jsi hlavu svévolníkov^a domu^o,
^p je obnažen až k samým základům^p.
- ¹⁴ Jeho vlastními oštěpy jsi zprorázel hlavu
jeho knížat, ^q když se hnali jako smršť,
aby mě zahubili^q; ^r divoce jásali,
jako by už pokořeného tajně pohltili^r.
- ¹⁵ Svými oří jsi šlapal po moři,
po hromadě mnohých vod.
- ¹⁶ Jak jsem o tom uslyšel, celý^s jsem se roztrásl,
chtěl jsem se ozvat, zuby^t mi jektaly,
kostižer napadl mé kosti,
nohy se pode mnou podlamují.
Jak mohu klidně čekat na den úzkosti,
až ^u přitáhnou na tvůj lid, aby ho přepadli^u?
- ¹⁷ Fíkovník nepučí,
réva nedává žádný výnos,
selhal plod olivy,
pole nepřinesla žádnou úrodu,
z ohrady zmizel brav,
žádný dobytek už není v chlévích.
- ¹⁸ Já však chci jásat v Hospodinu,
chci plesat v Bohu, který je má spása.
- ¹⁹ Panovník Hospodin je má síla.
^v Učinil mé nohy jako laní^v
a dává mi šlapat po výsostech.

*Pro předzpěváka za doprovodu strunného nástroje^r.

^a-^a poznal jsem tvé skutky a jsem u vytržení, O'. — ^b-^b dosl. uprostřed let...; :: uprostřed dvou zvířat..., O' (*šete chajjót :: šánim chajjéhu*, H.). — ^c+ pro poděšení mé duše, O'. — ^dz jihu, V. — ^ezastíněné (= lesy husté porostlé), O'. — ^f-^f jini: paprsky vycházejí z jeho rukou (sr Ex 34,29n). — ^gslovo, O' (*dábār :: dšbr*, H.); smrt, V. — ^h-^h a vyjde, maje

opánky na nohách, O'. — ⁱdábel, V. — ^jetiopské, O' V. — ^k-^k proti žezlům, praví Hospodin, O'. — ^lnárody, O'. — ^m-^m jak cestou rozráží vody, O'. — ⁿ:: pl, O'. — ^o-^o uvrhl jsi na hlavy bezbožníků smrt, O'. — ^p-^p dosl. ... základ až k hrdlu; nakupil jsi pout až po hrdlo, O'. — ^q-^q jinak, O'. — ^r-^r dokofán budou otvírat uzdy (! = čelisti?) jako chudý, který tajně hltá (své jídlo), O'. — ^s dosl. mé útroby. — ^t dosl. mé rty. — ^u-^u vystoupím k lidu svého zajetí, O'; vystoupím k našemu lidu přepásanému, V. — ^v-^v bude řídit mé kroky až do konce, O'. — ^r-^r jako vítěze v jeho chvalozpěvu, O' ~ V.

(2) Dt 2,25 (3) //Dt 33,2 :Sd 5,4 (4) :Ex 34,29n (5) :2S 24,15 (6) Ž 68,9 (8) :Iz 66,15 Ž 68,18 (12) :Iz 41,15 :Mi 4,13 (13) :Sd 5,26 Ž 68,22 110,6 (14) Ž 10,8n (15) Ž 77,20 Iz 43,16n (16) Jr 4,19 (18) >L 1,47 (19) //Ž 18,34 Iz 58,14

^{1a}Nový nadpisek odlišuje kap. 3 od obou předchozích. Obsahuje prorokovu *modlitbu*. Doba je zlá. Smrtí krále Jósijáše (r. 609) je ohroženo jeho reformátorské dílo. Cizák zase rozhoduje v zemi a Hospodin zjevil Abakukovi, že bude ještě hůř, až přijdou Kaldejci (kap. 1). Prorok proto prosí, aby se Hospodin slitoval a zachoval své dílo, tzn. svůj lid. Pozoruhodnou textovou odchylku nacházíme v O', která čte „uprostřed dvou zvířat“ místo „uprostřed let“. Spolu se slovy Iz 1,3 se toto čtení stalo podkladem pro obraz zvířat u betlémských jeslí v křesťanské tradici, neznámé ještě evangelistům. Hebrejský text o něčem takovém tady nemluví. Jde o to, že Boží lid žije jen z milosti svého Boha.

³⁻⁵Svatý a spravedlivý Bůh přichází. Přichází z *Témanu* a *Páranu*; v Dt 33,2 je ještě zmíněna hora Sínaj a místo jména Téman je tam Seír. Tato místa ležící na poušti — Téman v Edómu, Páran mezi Egyptem a Edómem — mají vybavit situaci z doby putování Izraele po poušti: z Páranu byli vysláni zvědové, aby shlédli zemi zaslíbenou (Nu 13,3 [= 4 KJ]); Téman představuje Edóm, proti němuž je vyhlašován soud (Ez 25,13 Jr 49,7 Am 1,12); Edómci totiž nedovolili, aby Izrael prošel jejich územím, když putoval ze země otroctví (Nu 20,14nn). Tedy z míst, jimiž procházel Izrael, z míst nepřátelských, přijde Hospodin jako Bůh známý otcům a jako vítěz. Zastkví se slávou, jakou spatřovali otcové na Sínaji, a zjeví moc, v níž vítězil nad protivníky. Nastala vskutku podobná situace, kdy ohrožený Juda hledí o pomoc k Bohu svých otců. Cesta lidu ke svobodě a k odpočinutí je jako pout Izraele pouští, je vroubena soudy a milostí. Přípomínkou známých míst a známých událostí prorok ukazuje, že Bůh, který přichází, není cizí a tajemné božstvo, ale Hospodin, jenž provázal otce a prokazoval až dosud svému lidu nezměrná dobrodiní, shovíval, odpouštěl, slitovával se. Trpělivý Bůh, který znovu a znovu soud odkládá, se může jevit jako bezmocný. Ale

tento Bůh nyní přichází, aby soudil. Jeho sláva naplňuje nebesa a zemi. Celý svět se stává svědkem jeho příchodu.

Jeho sláva je tak oslňující, že prorok může mluvit jen v obrazech: „jas je jako světlo“, „po straně má rohy“. Výrazu 'jas' (H. *nogah*) se užívá o jasu slunce, měsíce, hvězd a ohně (Př 4,18 Iz 4,5 60,19 Jl 2,10). Jas Hospodinův a jas jeho kopí (v. 11) tu stojí v protikladu k jasu těchto světél, jež budily úctu i děs. Místo slova 'rohy' čtou jiní překladatelé 'paprsky' — podobně jako v Ex 34,29n (= stkvěla se, K). Rohy jsou obrazem síly, jak je patrné z dovětku: „tam je skryta jeho síla“. Ve starém Orientě byly proto znakem bohů a božných králů. V obrazné řeči té doby se tedy sděluje, že Bůh přijde jako král v plné slávě a moci. Ani další obrazy nechťejí být jen prázdnými symboly. 'Nákaza' a 'mor' jsou personifikovány a vybavují představu démonů, jak bylo běžné ve starověku, ale v Písmu jsou nástroji Božího soudu (Lv 26,25 Dt 28,21 32,24 2S 24,13). Tých Bůh, který zachraňuje poslušné, hubí odpůrce. Bible nesvádí k fatálnímu pohledu na svět, na nemoce, na trápení a na smrt, ale vede k radostné víře, že i nad zlým kraluje Bůh, že má v moci i tyto prostředky, jimiž soudí a trestá.

⁶⁻¹¹Dále je o přicházejícím Bohu řečeno, že „měří zemi... a zatřásl národy“. Věci, které bylo možné změřit, byly ovladatelné; nebesa byla nezměřitelná, tedy tajemná (sr Jr 31,37). Bůh, který rozměruje, má zemi ve své správě a pravomoci. Rovněž další obrat: „zatřásl národy“ naznačuje Boží svrchované vladařství; téhož výrazu (H. *n-t-r hif*) se užívá také ve smyslu zbavit pout, osvobodit (sr Iz 58,6 Ž 105,20). Kam se Bůh postaví a kam pohledí, tam se dějí věci nepředvídané: 'pukají hory', 'sklání se pahrbky', a to nejen jako místa kultu, ale i jako symboly stability. Zkáza se valí na stany kúšanské, na zemi Midjanců. Jméno *Kúšan* se vyskytuje jen zde; je pravděpodobné, že je ve vztahu ke jménu Midján (podle Nu 12,1 je ženou kúšitskou míněna Midjánka). Zvláště za doby soudců byli *Midjánci* úhlavními protivníky Božího lidu (Sd 6—8). Izajáš mluví o dni Midjanců a má na mysli jejich velikou porážku (9,3 [= 4 K]). Jejich země ležela na jihu mezi územím moábským a horou Sínaj (sr Ex 3,1). Hněv Boží dále dolehne jak na východní země v povodí *velkých řek* Eufratu a Tigridu, tak na západní přímořské končiny, jak ukazuje výraz 'moře'. Může také označovat stranu západní nebo konkrétně Egypt, který nejen zeměpisně, nýbrž pro svoji vzpouru stojí ve SZ v těsné blízkosti moře (Ex 14,21—23 15,4 Iz 19,5 51,9n); také další slova o vozech by tomu nasvědčovala. Vozy faraónovy hodil Hospodin do moře (Ex 15,3nn); sám má 'vozy spásy'. Hospodin je bojovník, kterému nikdo neodolá. Má 'luk a střely', 'rozpolcuje zemi', 'hory se chvějí', 'propast křičí', 'slunce a měsíc se zastavují'.

Tato slova Abakukova připomínají oddíly NZ, v nichž je popisován druhý příchod Kristův (např. Mt 24). Je to příchod k soudu, ke konečnému účtování, kdy všechny naděje a opory budou rozváty jako plevy, kdy nepřátelé budou nadobro umlčeni. K horám a k zemi, k slunci, měsíci a hvězdám se člověk odjakživa upínal jako k zárukám života a řádu. Zbožštoval je. Ale i tehdy, když byl osvobozen od modloslužby a za bohy je neměl, spatřoval v nich symboly pevnosti a stálosti Božího milosrdenství a řádu. Nyní však bude všechno otřeseno, narušeno, zbaveno falešné aureoly, domnělé síly a přitažlivosti. Zpráva o zpuštění země a narušení řádu ukazuje, že kromě Boha není nic jistého a pevného, že každý tvor a celý svět jsou zcela závislí na Boží vůli a na Božím slitování.

¹²⁻¹⁶Přichází rozhněvaný Bůh. Bude 'mlítit národy' jako obilí, až zase přitáhnou proti jeho věrným. To vykoná proto, aby zachránil svůj lid a mesiáše, svého pomazaného. Takový výhled nám otvírá slovo prorokovo. Konečným cílem příchodu Hospodinova je obnova spravedlnosti a spása. Spása není ilusí ani nadčasovou pravdou, není sladkým prožitkem ani posmrtným ideálem. Čtème: „*Roztřásl jsi hlavu svévolníkovu domu.*“ To je spásný vysvoboditelský čin. Podobně Jáel probodla hlavu bezbožného Sísery (Sd 5,24—26) a stejně tak 'hvězda vzešla z Jákoba' zdeptá protivníky (Nu 24,17).

¹⁷⁻¹⁹Prorok se ulekl a roztřásl, když slyšel o Božím soudu. Je naplněn hrůzou. Již vidí známky přicházejícího dne. Nepřátelský vpád, neúroda a bída se mu stávají znameními konečného soudu, kdy má vyjít na světlo Boží spravedlnost a Boží právo. Ale Abakuk se zároveň také raduje, protože Hospodin se mu stal zárukou a jistotou života. *Bůh mu dává sílu a moc šlapat po pohaných výsostech a nést Boží slovo do všech koutů země*, a tak ji podmaňovat nebeskému Vladaři. Pro toto slovo se zpronevěřilá země prošlá Božím soudem opět stane místem chvalozpěvů a vítězné moci a síly evangelia.